

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЕСТРАДНОГО СПІВУ

COMPETENCE APPROACH TO PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER OF POP SINGING

УДК 378.6:78

Зарицька А.А.,
канд. пед. наук,
викладач
Луцького педагогічного коледжу

Гонтар О.С.,
доцент кафедри історії, теорії мистецтва
та виконавства
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Статтю присвячено актуальній проблемі професійної підготовки майбутнього викладача естрадного співу. Обґрунтовано доцільність використання компетентнісного підходу як методологічної основи професійної підготовки майбутнього викладача естрадного співу. Розглянуто професійні вміння майбутнього фахівця. Визначено основні фахові компетенції, якими має володіти педагог-музикант. Схарактеризовано методичні орієнтири розвитку вокально-виконавських умінь майбутніх викладачів естрадного співу через призму компетентнісного підходу.

Ключові слова: професійна підготовка, компетентнісний підхід, компетенції, викладач естрадного співу, професійні вміння.

Статья посвящена актуальной проблеме профессиональной подготовки будущего преподавателя эстрадного пения. Обоснована целесообразность использования компетентного подхода как методологической основы профессиональной подготовки будущего преподавателя эстрадного пения. Рассмотрены профессиональные умения будущего специалиста. Определены основ-

ные профессиональные компетенции, которыми должен владеть педагог-музикант. Охарактеризованы методические ориентиры развития вокально-исполнительских умений будущих преподавателей эстрадного пения через призму компетентного подхода.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, компетентностный подход, компетенции, преподаватель эстрадного пения, профессиональные умения.

In particular, the essence of concepts to professional training of the future teacher of pop singing. The article substantiates the expediency of competence-based approach as a methodological foundation of professional training of future teacher of pop singing. The author considers the professional abilities of future teacher of pop singing. Specific professional competencies of a music teacher. The methodical reference-points of development of vocally-carrying out abilities of teacher of pop singing are described through the prism of competence approach.

Key words: professional training, competence approach, competences, teacher of pop singing, professional abilities.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний етап розвитку освіти знаменується стрімким підвищенням якості знань, оновленням змістових характеристик та форм організації освітнього процесу, втіленням у практику закладів вищої освіти новітніх технологій та інноваційних методик викладання фахових дисциплін.

Відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», концепції цільової державної програми «Вчитель», «Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір», пріоритетними завданнями педагогічних закладів усіх рівнів акредитації є підготовка фахівців, здатних компетентно здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, ефективно реалізовувати творчо-особистісний потенціал у професійно-педагогічній сфері. Так, у контексті професійної підготовки першочергового значення набуває фахова компетентність майбутнього фахівця, яка дає їм можливість виконувати педагогічну діяльність на високому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі теоретико-прикладне підґрунтя механізмів особистісного розвитку висвітлено у психологічних дослідженнях І. Беха, А. Маркової, Л. Мітіної, А. Орлова та ін. На важливості актуалізації індивідуально-творчого досвіду студентів у процесі підготовки до професійного становлення

наголошується у дослідженнях учених А. Зайцевої, Н. Сегеди, О. Теплової.

Концептуальні аспекти компетентнісного підходу до фахової підготовки майбутніх педагогів висвітлені у працях А. Андрєєва, О. Дубасенюк, І. Зязюна, Н. Кузьміної, О. Савченко, О. Овчарук.

Проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів на сучасному етапі висвітлюються у працях О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, Г. Щолокової та ін.; методичні аспекти підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва розглядаються в дослідженнях А. Зайцевої, А. Козир, Н. Сегеди, О. Теплової, Л. Хлебнікової та ін.; теоретико-методологічні основи постановки голосу висвітлювались у працях Л. Дмитрієва, Д. Євтушенко, В. Ємельянова, О. Микиші, Р. Юссона та ін.; питання вокальної підготовки майбутніх педагогів-музикантів розкривають Л. Василенко, О. Маруфенко, Г. Стасько, Ю. Юцевич та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Професійна компетентність педагога визначається вмінням оперувати педагогічними знаннями, гнучко реагувати та пристосовуватись до змінного шкільного життя, нових потреб суспільства щодо виховання нового покоління, управляти інформацією, активно діяти та швидко ухвалювати рішення, навчатись удосконалювати життя. Саме тому компетентнісний підхід до професійної

підготовки набуває особливої актуальності, орієнтуючи майбутніх викладачів естрадного співу на оволодіння компетентностями, необхідними для відчуття здатності ефективно здійснювати вокально-творчу, музично-естетичну діяльність, удосконалювати педагогічну майстерність.

Мета статті полягає в обґрунтуванні компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутнього викладача естрадного співу.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, під компетентністю людини педагога розуміють спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, яких набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині ідентифікувати і розв'язувати незалежно від ситуації проблеми, характерні для певної сфери діяльності [3].

Т. Браже вважає, що педагогічна компетентність містить у собі такі компоненти: знання (культурологічні, педагогічні та інші), педагогічні вміння та навички, здатність до самоосвіти та самовиховання, спроможність отримувати від своєї роботи конкретні результати, що відповідають загальноприйнятим вимогам, здатність вирішувати творчі завдання.

Як відомо, саме знання, які є підґрунтям професіоналізму в цілому, зумовлюють рівень професійної підготовки майбутнього фахівця. Можна повністю погодитися з тим, що «теоретичні знання розширюють межі індивідуального досвіду вчителя, спрямовують і організують його, дозволяють осмислити в системі досвіду соціального, чим відкривають можливості для його вдосконалення і розвитку» [4, с. 31].

Отже, від якості, глибини і обсягу знань, якими володіє майбутній педагог, значною мірою залежить його професійна компетентність.

Так, здатності ефективно здійснювати педагогічну діяльність надає майбутнім викладачам естрадного співу озброєння знаннями про особливості психіки школярів, розуміння психічних станів, а також умінь контролювати діяльність і поведінку. Важливими для музиканта-педагога є знання сутності і причин впливу музики на людину, володіння технологією розвитку музичних здібностей дітей, урахування вікових та індивідуально-психологічних особливостей (сприйняття, мислення, уява, пам'ять).

О. Олексюк звертає увагу на те, що оновлення змісту музичної освіти спирається на досягнення вікової та соціальної психології. Саме тому плідним є розгляд педагогом дитячої та підліткової музичної субкультури. Від її аналізу та знання залежить ефективне розв'язання багатьох педагогічних проблем, зокрема емпатійне розуміння викладачем своїх вихованців, розвиток інтересу до занять вокальною музикою, формування музичного смаку [5].

Змістовно-процесуальний характер професійної підготовки майбутнього викладача естрадного співу визначається рівнем знань методологічних основ і категорій педагогіки, закономірностей соціалізації і формування особистості, вікових анатомо-фізіологічних законів та особливостей психічного розвитку дітей, сутності та цілепокладання музично-педагогічних технологій навчання і виховання.

Одне з чільних місць у контексті професійної підготовки посідають знання з методики викладання естрадного співу. Компетентність із предмета дає можливість майбутньому педагогові орієнтуватись у цілях та закономірностях вокального виховання, озброєє знаннями особливостей засвоєння предмета на принципах єдності емоційного та свідомого, художнього та технічного.

У процесі професійної підготовки майбутнього викладача естрадного співу особлива увага має приділятися вокально-виконавській культурі, в якій відображаються не лише технічні навички щодо звукоутворення, резонування, дихальної системи, фізіології голосового апарата, а й естетичний смак, широта світогляду, готовність до музично-освітньої діяльності, знання загальних закономірностей розвитку музичного мистецтва. Для реалізації зазначених завдань необхідні спеціальні професійні знання, вміння та навички, які студенти мають набути у процесі занять із музично-теоретичних та виконавських дисциплін.

Професійна підготовка майбутніх викладачів естрадного співу передбачає оволодіння такими педагогічними вміннями, як гностичні, інтелектуальні, комунікативні, організаторські, проєктувальні, конструктивні та вокально-виконавські (фахові).

Зважаючи на те, що професійна підготовка майбутнього фахівця зводиться до тріади «мислити – діяти – мислити», то ефективність реалізації цілей музично-педагогічного процесу належить гностичним (пізнавальним) умінням. Ми погоджуємося з В. Гриньовою [1, с. 129], що інтелектуальні вміння дають майбутньому фахівцеві можливість виконувати операції логічного мислення: аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, виділяти головне, а також ефективно вирішувати проблеми і завдання у процесі професійної діяльності. Сформованість цих умінь сприяє розвитку педагогічного мислення, формуванню глибоких і дієвих знань.

У процесі ефективного здійснення музично-педагогічної діяльності викладача естрадного співу особливу роль відіграє професіоналізм педагогічного спілкування, що передбачає взаємодію об'єктів освітнього процесу з метою пізнання та обміну інформацією за допомогою різних засобів комунікацій під час спільної діяльності. Слід зазначити, що у вокальній педагогіці діалогічна комуні-

кація набуває дещо іншого значення. Це не просто засіб, метод, а сутнісна основа музично-освітнього процесу, його методологічний принцип, оскільки сама музика є актом міжособистісного спілкування. Діалог завжди слугує усуненню будь-яких проявів відчуженості, егоїстичної замкненості. У ситуації справжнього духовного діалогу педагог уже не «навчає», а всіляко прагне до того, щоб учень навчався сам. Такому діалогу найбільш притаманна віра в особистість, у її духовно-моральну, творчу силу.

Професійна підготовка передбачає розвиток у викладача естрадного співу організаторських умінь, до яких належать уміння залучати вихованців до різних видів вокально-творчої діяльності, організувати музично-естетичну роботу, зокрема естрадні, вокально-творчі колективи, ансамблі, гуртки за інтересами, музичні студії, відвідування музичних концертів, спектаклів, які сприяють розвитку в них інтересу до музичної культури, духовного збагачення. Теоретико-практична підготовка викладача естрадного співу виявляється в узагальнених вміннях педагогічно мислити, що передбачає наявність мобілізаційних (уміння розвивати в учнів увагу, стійкий інтерес до музики та вокального навчання, потребу в музичних знаннях та навичках, формувати вміння вчитися), інформаційно-дидактичних (уміння, пов'язані не тільки з повідомленням інформації, але й із методами її отримання й оброблення, уміння працювати з різними джерелами), розвивальних (стимулювання пізнавальної активності та самостійності учнів, творчого мислення), рефлексивних (самопізнання, самопроєктування) умінь.

Конструктивні вміння виконують орієнтовні функції, вони ніби випереджують практичні дії учителя, призначення яких – побудова очікуваного образу кінцевого результату музично-педагогічної діяльності, складання плану дій для досягнення поставленої мети. На думку С. Єлканова, основною умовою оволодіння конструктивними вміннями є практичні вправлення, які ґрунтуються на розвитку психічних процесів (уява, мислення, сприймання, спілкування, емоції, воля) [2, с. 23].

Невід'ємним складником професійної підготовки майбутніх викладачів естрадного співу є формування вокально-виконавських (фахових) умінь, в основу яких покладено методичні орієнтири вокальної педагогіки, а саме:

- естетична установка щодо вокального мистецтва спрямовує студента на розвиток почуття прекрасного, естетичного смаку, естетичного світогляду, передбачає отримання студентами задоволення від спілкування із шедеврами вокального мистецтва;

- стимулювання мотиваційної сфери передбачає використання методів, спрямованих на формування стійкої мотивації вокального розвитку:

- бесіди з питань вокально-педагогічної діяльності, ознайомлення зі зразками вокального мистецтва через прослуховування аудіо- та відеозаписів еталонного звучання вокалістів, відвідування концертів вокальної музики, ознайомлення з історією вокального мистецтва, вивчення науково-методичного досвіду вітчизняних та зарубіжних педагогів-вокалістів минулого і сучасності, залучення студентів до сольних виступів у концертах та творчих проєктах;

- удосконалення вокально-технічних умінь сприяє формуванню необхідної технічної бази вокального виконавства як основи вокального навчання, що виникає внаслідок багаторазового та осмисленого виконання певних вокальних дій;

- оцінювально-гностичні вміння допомагають аналізувати вокальні явища власного співацького процесу, формувати навички самоаналізу та самоконтролю, прогнозувати результати вокально-виконавської діяльності, «переживати смислові орієнтири музичної інформації» [6, с. 99].

- художньо-виконавські вміння сприяють оволодінню студентами емоційно-виразними засобами передання художнього змісту вокального твору, накопиченню виконавського досвіду, володінню сценічною культурою, узагальненню вокальних умінь та навичок, накопиченню художньо-виконавського досвіду.

Використання означених методичних орієнтів дозволить підвищити рівень вокальної підготовки студентів мистецьких факультетів за рахунок поєднання вокально-технічного, художньо-виконавського, мотиваційного, оцінювально-гностичного компонентів розвитку, акцентування уваги на глибокому усвідомленні основних закономірностей співацьких процесів, розвитку вмінь координування вокальних рухів голосового апарату, формування активного вокально-педагогічного слуху, розвитку потреби до активної виконавської діяльності, гармонійного поєднання всіх аспектів вокального розвитку внаслідок одночасності та взаємозв'язку розвитку співацьких якостей; здійснення вокальної підготовки з орієнтацією на майбутню педагогічну діяльність.

Висновки. Професійна компетентність майбутнього викладача естрадного співу визначається рівнем освіченості, сформованості вокально-виконавського, художньо-естетичного, індивідуально-творчого досвіду. Тому ми розглядаємо вокально-педагогічну компетентність як єдність теоретичної та практичної готовності особистості до здійснення професійної діяльності. Таким чином, можна стверджувати, що основною умовою професійної підготовки майбутнього викладача естрадного співу є прагнення до самоактуалізації, саморозвитку в галузі вокального мистецтва та обраної професії, збагачення новими знаннями, вдосконалення професійних умінь, вокально-творчих зді-

бностей, реалізації власного творчого потенціалу в кожній освітній ситуації.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх викладачів естрадного співу. Подальшого вивчення потребують питання психологічного компонента вокальної підготовки, взаємозв'язку вокально-педагогічного та виконавського напрямів діяльності майбутнього педагога-музиканта.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя. Харків: Основа, 1998. 300 с.
2. Елканов С.Б. Профессиональное самовоспитание учителя: Книга для учителя. Москва: Просвещение, 1986. 143 с.
3. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. Москва: Высш. шк., 1990. 119 с.
4. Падалка Г.М. Музична педагогіка: Курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін у системі педагогічної освіти. За ред. В.Г. Бутенка. Херсон: ХДПІ, 1995. 104 с.
5. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. Київ: КНУКіМ, 2006. 188 с.
6. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посіб. Київ: Знання України, 2004. 264 с.